

เทศน์อบรมพระ ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๙ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๓๐

วิชาหม่ากิเลส

วิชาหม่ากิเลสเป็นวิชาประเภทหนึ่งที่เป็นเรื่องของธรรม สร้างขึ้นมาจากความมียู่ของธรรมเป็นแขนงๆ ออกมา เช่นเดียวกับต้นไม้ ก่อนที่จะเป็นกิ่งก้านสาขาดอกใบ ย่อมออกจากลำต้น ต้นย่อมออกรากเหง้าของมัน แตกกิ่งก้านสาขาดอกใบออกมา เรื่องของธรรม ธรรมในหลักธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานของตัวเองอยู่แล้วตั้งแต่กาลไหนๆ มา นั้นเรียกว่าพื้นฐานของธรรม วิชาธรรมก็ผลิติดอกมาจากนั้นเป็นแขนงต่างๆ แล้วก็ออกมาพูดได้หลายชนิดให้ไพเราะเพราะพริ้งก็ได้ ให้เป็นไปตามความจริงก็ได้ ที่เรียกว่าชำระกิเลสบ้าง ประกอบความ پاکเพียรบ้าง ถ้าพูดตามหลักความจริงก็ว่าสังหารกิเลส หรือหม่ากิเลส นี่ถึงใจของผู้ปฏิบัติทั้งหลายไม่ว่าท่านผู้ใด จะถึงใจในความรู้สึกก่อนแล้วก็ถึงใจในการระบายออกมาหรือแสดงออกมา

วิชาของธรรมนี้ ไม่ได้เกิดขึ้นจากกิเลสประเภทใดผลิติดขึ้นมา ให้เป็นเครื่องมือ กลับเข้าไปสังหารกิเลส แต่เป็นหลักธรรมชาติของตัวเอง วิธีการขุดค้นวิชาธรรมให้เกิดขึ้นภายในใจ พระพุทธเจ้าได้บำเพ็ญหรือได้ดำเนินมาก่อนแล้ว แต่พระพุทธเจ้านั้นเป็นสยัมภู ทรงพยายามชวนชวยเอง รู้ขึ้นมาเองโดยลำดับลำดับ จนกระจำแจ้งในธรรมทั้งหลาย ทั้งพื้นฐานแห่งธรรมและธรรมที่เป็นสมบัติของพระองค์โดยเฉพาะบรรจุในพระทัยเต็มส่วน ควรแก่ความเป็นศาสดาของโลกได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วยแล้ว จึงได้นำธรรมในพระทัยนั้นออกมาสอนโลก ธรรมเหล่านี้จึงเป็นประเภทหนึ่งจากโลกทั้งหลาย ท่านจึงให้ชื่อว่าโลกว่าธรรม ไม่ใช่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

การศึกษาเล่าเรียนในแง่ต่างๆ ของธรรมที่ท่านเรียกว่าปริยัตินั้น เราศึกษาเพื่อการจดจำแนวทางแห่งการปฏิบัติเพื่อกำจัดกิเลสออกจากใจ เราจำต้องได้ศึกษาเล่าเรียนก่อนไม่มากก็น้อย ดังอุปมาที่ท่านสอนกรรมฐาน ๕ ก็คือวิชา ๕ ประเภทนั่นเอง ขึ้นมา ให้พวกเราทั้งหลายได้ศึกษาเป็นเบื้องต้น ดังท่านสอนว่า เกสา โลมา นขา ทนต์ ตโจ นี่เรียกว่าอนุโลม ตโจ ทนต์ นขา โลมา เกสา เรียกว่าปฏิโลม คือย้อนหน้า ถอยหลังหลายตลบทบทวน เพื่อความชำนาญชำนาญ เพื่อความเข้าใจตามธรรมชาติมีอยู่ของอาการทั้ง ๕ นี้ซึ่งมีอยู่ทั้งตัวเราตัวเขา แล้วก็นำอาการทั้ง ๕ หรือวิชาทั้ง ๕ แขนงนี้ไปฝึกหัด เช่น การพิจารณาผม พิจารณาขน เล็บ ฟัน แล้วกระจายไปถึงหนัง เนื้อ เอ็น กระดูกตลอดสรรพางค์ร่างกาย ล้วนแล้วแต่เป็นวิชาธรรมที่แตกแขนงออกไป จากการศึกษาปฏิบัติของผู้บำเพ็ญทั้งหลาย และธรรมก็เกิดขึ้นจากวิชาอันนี้แหละ

วิชานี้ได้มาจากอุปัชฌาย์อาจารย์หรือครูอาจารย์เสียก่อน เป็นภาคจดจำ แล้วก็มาคลี่คลายขยายออกดูตามความจริงของมัน จนปรากฏความรู้แจ้งขึ้นมาภายในตัวของเรา กลายเป็นสมบัติของเราขึ้นมา นี่ท่านเรียกว่า รู้ตามความจริง เอาความจำมาปฏิบัติเพื่อความจริงทั้งหลาย วิชาธรรมจึงเป็นวิชาประเภทหนึ่ง ไม่เข้าไปเกี่ยวข้องกับโลกทั้งหลาย คำว่าโลกทั้งหลายนั้น ได้แก่สิ่งที่ท่านเรียกว่าอธรรม คือสิ่งที่ป็นข้าศึกแก่ธรรมนั้นแล เมื่อธรรมผลิตขึ้นมาก็เพื่อจะแก้จะถอดถอนสิ่งเหล่านี้ หรือสังหารสิ่งเหล่านี้ออกจากใจของตนที่เต็มไปด้วยอธรรม

ด้วยเหตุนี้การศึกษาธรรมและการปฏิบัติธรรม การบำเพ็ญธรรม จึงเป็นเรื่องพิเศษๆ อยู่โดยหลักธรรมชาติของตน แม้จะเรียนมาจากปริยัติหรือศึกษามาจากปริยัติแล้วก็ตาม กิ่งแขนงที่จะแตกออกไปเรื่อยๆ นับตั้งแต่วงแคบถึงวงกว้าง นับแต่หยาบถึงชั้นละเอียดนั้น จะเป็นขึ้นจากการปฏิบัติของผู้บำเพ็ญทั้งหลาย ด้วยเหตุนี้การปฏิบัติจึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่จะถอดถอนตนให้หลุดพ้นออกจากทุกข์ ด้วยความรู้แจ้งแทงทะลุในสิ่งทั้งหลายที่เคยพัวพันจิตใจ ให้กลายเป็นคนละเรื่องละราว กลายเป็นคนละสัดส่วนออกไปจากใจ ไม่ละละล้าเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันเหมือนดังที่เคยเป็นมา นี่ละการปฏิบัติธรรมจึงเป็นกรณีพิเศษจากโลกทั้งหลายอยู่ไม่น้อย

คำทั้งนี้ต้องออกมาจากภาคปฏิบัติของผู้บำเพ็ญทั้งหลาย ซึ่งเข้าใจแล้วรู้แล้วถึงจะนำมาพูดได้อย่างชัดเจน ไม่ใช่เราจะตันจะเตาเอามาพูดได้ ถ้าธรรมภาคความจริงแล้วตันเตาไม่ได้ ต้องรู้จริงอย่างนั้นถึงจะพูดออกมาได้ตามความจริงที่ตนรู้ตนเห็นนั้น นี่จึงเป็นกรณีพิเศษ ถ้าพูดถึงเรื่องความเพียรก็ต่างจากโลกเขาเพียรในการทำงานของเขาอยู่มาก งานใดก็ตามงานทางโลกกับงานทางธรรมนี้ มีความแตกต่างกันอยู่มากทีเดียว การปฏิบัติในตัวของเราจะให้เป็นแบบโลกเป็นเหมือนโลกนั้น จึงเป็นไปได้ยากสำหรับผู้ที่จะตะเกียกตะกาย เพื่อความพ้นทุกข์ให้ได้อย่างใจหวัง

ศรัทธาความเชื่อ เชื่อธรรมตาในธรรมทั้งหลายนี้เป็นประเภทหนึ่ง เชื่อจากความฝงใจที่ได้รู้ได้เห็น เป็นสักขีพยานขึ้นมาเป็นลำดับลำดับนี้ประการหนึ่ง ความเพียรธรรมตาที่ตะเกียกตะกายล้มลุกคลุกคลานไปตามความจดความจำ ความเข้าอกเข้าใจในตำรับตำรา หรือเชื่อตามครูบาอาจารย์แนะนำสั่งสอนนั้นเป็นประเภทหนึ่ง เชื่อในสิ่งที่ตนรู้ตนเห็นนี้เป็นอีกประเภทหนึ่ง เพียรไปโดยลำดับลำดับ เพราะความรู้ความเห็นนั้นซึ่งเป็นเหมือนแม่เหล็กดึงดูดความเพียรให้หนักแน่นเข้าไปโดยลำดับหนึ่ง จึงต่างกันๆ ไปโดยลำดับลำดับ

สิ่งที่กล่าวมาเหล่านี้ เป็นสิ่งที่ผู้ปฏิบัติจะพึงชวนชวนในตัวเอง และรู้ขึ้นมาภายในตัวเองโดยไม่ต้องไปถามผู้หนึ่งผู้ใดเลย ท่านเรียกว่า สนฺทิฎฐิโก นี่เป็นสมบัติของผู้

ปฏิบัติโดยแท้ สมบัติอันนี้แลเป็นเครื่องรักษาผู้ปฏิบัติได้โดยลำดับ ตามสมบัติที่มีมากน้อย ท่านเรียกว่า ธรรมสมบัติ เกิดขึ้นจากภาคปฏิบัติ เราผู้ปฏิบัติทั้งหลายก็มุ่งจุดนี้เป็นสำคัญ เหมือนครั้งพุทธกาลท่านที่ได้เป็นสละของพวกเรา ล้วนแล้วแต่ท่านปฏิบัติเพื่อความเป็นสละของตน และได้เป็นจริง ๆ แล้วก็กลายเป็นสละของโลกขึ้นมา

ธรรมจึงเป็นพิเศษอันหนึ่งจากโลกทั้งหลาย และสิ่งที่ไม่ใช่ธรรมก็เป็นข้าศึกกัน ส่วนมากอธรรมต้องเป็นเจ้าของจิตใจของสัตว์โลก แม้ธรรมมีก็เป็นแต่เพียงว่าเคลือบแฝงเท่านั้น ยังไม่ใช่เป็นเนื้อเป็นหนังของตัวเองจริง ๆ ที่มีกำลังมากเหมือนกับอธรรมที่มันไปสร้างตัวเอง จนเป็นเนื้อเป็นหนังขึ้นภายในจิตใจของสัตว์โลก แล้วกลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับมัน

เพราะฉะนั้นเราทั้งหลายจึงได้ถือว่า หรือจึงได้พูดกันว่าอุปาทาน ความยึดมั่นถือมั่น คือมาเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกิเลส ใจของเรานี้จะเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับกิเลส ประหนึ่งว่าไม่มีอะไรเป็นพิเศษ นอกจากถ้าว่าเป็นกิเลสก็เป็นกิเลสทั้งหมด ว่าเป็นเราก็คือทั้งหมด ไม่มีทางที่จะแยกแยะกันออกได้ ให้เป็นคนละสัดละส่วน นี้เพราะความกลมกลืนเป็นอันเดียวกัน เนื่องจากความสร้างเนื้อสร้างหนังของตนเองขึ้นภายในจิตใจของสัตว์โลกแต่ละดวง ๆ นี้ท่านให้นามว่ากิเลส ซึ่งเป็นเหมือนกับกาฝากแทรกอยู่กับต้นไม้ แล้วดูดซึมต้นไม้มาเป็นอาหารเลี้ยงลำต้นของตน และต้นไม้นั้นก็อับเฉา จนกระทั่งถึงตายไปได้เมื่อกาฝากมีจำนวนมาก

จิตใจของเรา ก็เสียคนได้เมื่อสิ่งเหล่านี้มีกำลังมาก แทรกซึมอยู่ในจิตใจ สร้างเนื้อสร้างหนังสร้างความเป็นอยู่สืบทอดกันไปโดยลำดับลำดับ ไม่มีวันหยุดหย่อนผ่อนคลายเลย ก็คือกิเลสสร้างตัวเองภายในจิตใจของสัตว์โลกนี้แล นี้ละที่เรียกว่ามัน เป็นเราไปเสียหมด ประหนึ่งว่ากาฝากกับต้นไม้เป็นอันเดียวกัน ทั้ง ๆ ที่ไม่ใช่อันเดียวกัน กาฝากเกิดขึ้นใบของมันก็ไม่เหมือนต้นไม้ต้นนั้น กิ่งก้านสาขาของมันอะไร ๆ ของมัน อวัยวะของมันทุกส่วนเป็นเรื่องของมันทั้งนั้น แต่มันดูดซึมเอาต้นไม้เป็นอาหารของมันไปตลอด ยังชีพของมันอยู่ได้ด้วยอาหารจากต้นไม้

นี่ก็เหมือนกัน กิเลสสร้างตัวของมัน ยังชีพคือความเป็นอยู่ของตัวเองให้สืบทอดไปโดยลำดับลำดับ จนเป็นกับเป็นกลับเป็นก็ล้นก็ปล้นก็ล้นก็กลับ ก็ไม่มีใครที่จะนับอ่านได้จากความยึดยาวของกิเลส ที่มีความเหนียวแน่น และสร้างตัวเองอยู่ในจิตใจ จึงไม่มีใครจะทราบได้ว่ากิเลสเป็นเช่นไร จิตเป็นเช่นไร มันกลายเป็นอันเดียวกันหมด

ใครละจะทราบได้ ก็มีพระพุทธเจ้าที่เป็นศาสดาองค์เอก ทรงบำเพ็ญพระองค์ ทรงแก้ทรงไขทรงถอดทรงถอนสิ่งที่เป็นกาฝากทั้งหลายออกไปได้ ด้วยการสร้างความดีทั้งหลาย นับตั้งแต่ปรารถนาเป็นพระโพธิญาณหรือปรารถนาเป็นพระพุทธเจ้า แล้วทรง

ตัวด้วยความเป็นพระโพธิสัตว์เรื่อยมา ความพากความเพียรไม่ลดถอยน้อยลงเลย นี่คือการบำเพ็ญเพื่อสั่งสมกำลังทางความดีทั้งหลาย ที่จะถอดถอนสิ่งเหล่านี้ออกจากพระทัย จนได้กลายเป็นพระพุทธเจ้าขึ้นมาด้วยสยัมภู โดยความรู้เองเห็นเอง นี่เบื้องต้นมีพระพุทธเจ้าเท่านั้น แยกกาฝากกับต้นไม้ออกได้ ด้วยความรู้ชัดเจนว่า นี่คือกาฝาก นี่คือต้นไม้ เป็นข้าศึกต่อกันไม่น้อย ร้อยทั้งร้อยก็คือกาฝากนั้นแลเป็นข้าศึกต่อต้นไม้ จนได้ชำระออกหมด สังหารออกโดยสิ้นเชิงไม่มีอะไรเหลือ กลายเป็นพระทัยหรือพระจิตบริสุทธิ์ล้วนๆ นั้นแหละที่นี้จึงได้เป็นศาสดาสอนโลกด้วยความอาจหาญชาญชัยโดยไม่มีใครเป็นคู่แข่งเลย

พวกเราทั้งหลายก็ได้รับฟังพระโอวาทของพระพุทธเจ้า และบรรดาสาวกทั้งหลายที่เป็นอันดับสองจากพระพุทธเจ้าขึ้นมา ก็ได้ยินได้ฟังจากพระองค์แล้ว ด้วยคำว่าสาวโกๆ แปลว่าผู้สดับผู้ฟังก่อน และได้ปฏิบัติตามแนวทางที่ได้ยินได้ฟังมานั้น จึงค่อยรู้เรื่องราวค่อยชำระสะสางกาฝากภายในจิตใจออกได้โดยลำดับ ทั้งส่วนหยาบส่วนกลาง ส่วนละเอียด ที่มีเต็มอยู่ภายในจิตใจ แก่ไขถอดถอนออกได้โดยสิ้นเชิง เพราะความสามารถฉลาดรู้ทันกับกลมายาของกิเลส ซึ่งเป็นเหมือนกาฝากนั้นแล้วก็เป็นที่พึ่งของตนได้โดยสมบูรณ์

เมื่อเป็นสรณะของตนได้โดยสมบูรณ์เหมือนพระพุทธเจ้าแล้ว ก็กลายเป็นสรณะของโลก เป็นที่พึ่งที่เกาะที่ยึดของโลก เป็นแนวทางให้โลกได้เป็นคติเครื่องพำสอนโลก ให้ยึดเหนี่ยวเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันนี้

นี่เราพูดถึงหลักธรรมชาติของจิตจริงๆ นั้นละ เมื่อมันคละเคล้ากับกาฝากคือกิเลสแล้ว เราจึงไม่มีทางทราบได้เพราะละเอียดพอๆ กันกับจิต เนื่องจากเป็นนามธรรมเหมือนกัน จะทำอะไรจึงเป็นการกระทบกระเทือนกิเลสเสียหมด ความทุกข์ความลำบากก็กลัวตัวทุกข์ตัวลำบาก จะประกอบความพากเพียรหรือตะเกียกตะกายด้วยวิธีการใดๆ ก็กลัวแต่ความลำบากๆ นั้นละ

ถ้าพูดตามหลักความจริงแล้วก็คือกลัวกิเลสลำบาก กลัวกิเลสเป็นทุกข์ เพราะการประกอบความเพียรเพื่อชำระกิเลสนี้เป็นการกระทบกระเทือน เป็นการตบการตีกิเลส การฟัดการฟืนกิเลสโดยลำดับลำดับ และในขณะที่เดียวกันเพราะความสำคัญของเราที่ถูกกิเลสกลืนอย่างจมมิด ก็กลัวว่าเราเป็นทุกข์นั่นเอง นั้นกิเลสมาเป็นเราเสียแล้วเลยกลัวว่าเราเป็นทุกข์ เรากับทุกข์ก็แยกกันไม่ออก กิเลสกับเราก็แยกกันไม่ออก มันกลายเป็นอันเดียวกัน แน่ะ

ด้วยเหตุนี้วิชาธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก ที่จะแยกจะแยะสิ่งเหล่านี้ วิชาอื่นใดในโลกไม่มีทางที่จะแยกจะแยะระหว่างกิเลสกับธรรม หรือระหว่างกาฝากกับต้นไม้ให้ออกเป็นคนละสัดส่วนได้นอกจากธรรมเท่านั้น นี่ละวิชาธรรมเป็นอย่างนี้

เบื้องต้นก็ได้มาจากพระพุทธเจ้าเสียก่อน ได้ยินได้ฟังอุบายต่างๆ ในการบำเพ็ญ ในการแก้ไขถอดถอนก็นำมาปฏิบัติตนเอง ค่อยๆ เกิดผลขึ้นมาๆ ในเบื้องต้น ความโลภเกิดขึ้นก็เป็นเราเสีย ความโกรธเกิดขึ้นก็เป็นเราเสีย ความหลงเกิดขึ้นก็เป็นเราเสีย ราคะตัณหาเกิดขึ้นก็เป็นเราเสีย ขึ้นชื่อว่าอาการของกิเลสทั้งหมดที่แสดงออกมาเราก็ถือว่าเป็นเราเสียสิ้น นี่เพราะความรู้ความฉลาดของเราไม่ทันมัน

แต่อาศัยการปฏิบัติบำเพ็ญตามหลักศาสนธรรมที่สอนไว้ ก็ค่อยเข้าใจไปโดยลำดับ จนกระทั่งจิตมีความสงบบ้างเป็นบางกาลบางเวลา เช่น จิตรวมสงบตัวหรือจิตเป็นสมาธิขึ้นโดยลำดับ ก็จะเริ่มเห็นภัยแห่งความฟุ้งซ่านของตนเอง ฟุ้งซ่านๆ เรื่องอะไร ก็ฟุ้งซ่านเพื่อความโลภ ความโกรธ ความหลง ราคะตัณหาอันแลไม่ใช่เพื่ออะไรก็เมื่อจิตเคยสงบแล้ว ความฟุ้งซ่านเป็นสิ่งที่ติดปกติกับความสงบ ย่อมจะทราบ และฟุ้งซ่านไปในแง่ใด ในแง่ความโกรธหรือ ในแง่ความโลภหรือ ในแง่ความกำหนัดยินดีหรือ พอใจหรือไม่พอใจหรือ ย่อมทราบไปโดยลำดับลำดับ เพราะอาการเหล่านี้เป็นอาการที่แผ่ขึ้นมาๆ ติดปกติของจิตที่สงบมีความสุขในขณะที่สงบตัว นั่นจึงเป็นเหตุให้ตื่นตัวตื่นใจ ให้ได้ทราบว่าสิ่งนี้เป็นสิ่งหนึ่ง หรือว่าสิ่งนี้เป็นภัย สิ่งนี้เป็นหนึ่งนอกจากตัวของเรา นอกจากจิตของเราไป จิตของเราสงบอันนี้ไม่พาให้สงบ อันนี้พาให้ฟุ้งซ่านรำคาญ จึงต้องได้ถืออันนี้เหมือนกับเป็นข้าศึกอันหนึ่ง

ระหว่างเรากับข้าศึกคือกิเลสนั้นก็ต่อสู้กัน ครั้นต่อสู้กันไปเรื่อยๆ ก็เห็นเหตุเห็นผลไปเรื่อยๆ และแก้ไขถอดถอนออกไปเข้าสู่ความละเอียด ธรรมก็ละเอียดขึ้นกิเลสก็ละเอียดไปตามๆ กัน พอพืดพอเหวี่ยงกันไป นี้อวิธีการปฏิบัติเป็นอย่างนั้น

ทีนี้เมื่อจิตของเรามีทั้งความสงบ มีทั้งความแยกกาย อุบายต่างๆ ทันทกับการแสดงออกของกิเลสประเภทต่างๆ แล้ว มันก็พอเป็นพอไปพอพืดพอเหวี่ยง สุดท้ายก็เห็นชัดเจน กิเลสแสดงอาการใดของตัวเองขึ้นมา เช่นแสดงอาการโลภ ไม่ต้องพูดที่อื่น โลภอยากได้อาหารเพียงเท่านั้นมันก็กระเทือนใจแล้ว หือ วันนี้จิตมันโลภอะไรอย่างนี้นั้นแต่ก่อนไม่เห็นว่าเป็นข้าศึก มันเริ่มทราบ หรือโกรธใครก็ตาม อ้อ วันนี้จิตแสดงอาการไม่ดี โกรธคนนั้นโกรธคนนี้ๆ ไม่พอใจเขา นี่เป็นเรื่องของกิเลสที่เกิดขึ้นจากเราไปโกรธเขา เขาจะผิดเท่าฟ้าเท่าแผ่นดินก็ตาม ความไม่พอใจในเขาก็คือกิเลสของเราเอง นี่มันก็ย้อนเข้ามาเห็นโทษของตัวเอง มากกว่าที่จะเห็นโทษของผู้อื่นที่ว่าผิดไป แล้วก็พยายามเข้ามาแก้ตรงนี้ นั่น มันเริ่มเห็นเข้าไปอย่างนั้น

หรือราคาจะตัณหาเกิดขึ้น เพราะเห็นรูปได้ยินเสียงธรรมชาติที่เป็นวิสภาพกัน แต่ก่อนไม่รู้ กลมกลืนกันไปเลย พันกันไปเลย เมื่อปฏิบัติเข้าถึงจิตชั้นละเอียด พอแสดงอาการขึ้นมาอย่างนี้ นี่จิตเราแสดงราคาคือความกำหนดในสิ่งนั้นแล้ว ไม่ถือว่าสิ่งนั้นเป็นความผิด ถือผู้เป็นราคาที่แสดงตัวให้กระเทือนจิตใจนี้เป็นความผิด แล้วย้อนจิตเข้ามาแก้ที่ตรงนี้ นั่น เริ่มรู้ๆ เข้าไปอย่างนั้น จึงเรียกว่าผู้ปฏิบัติ รู้ด้วยสติที่เราฝึกอยู่ แล้วพิจารณาไตร่ตรองด้วยปัญญา ก็ทราบไปโดยลำดับลำดับ เมื่อทราบกันหลายครั้งหลายหนก็แก้กันไปได้อย่างเรื่อยๆ ตั้งแต่ส่วนหยาบ ส่วนกลาง จนถึงชั้นละเอียด

แล้วก็กระจายกันออกไปถึงขั้น ๕ ของตัวเอง ว่าเป็นตัวพิษตัวภัย ตัวเป็นทางแสดงออกหรือเป็นเครื่องมือแสดงออกของกิเลสทั้งหลาย กิเลสอาศัยขั้นนี้แลเป็นเครื่องมือ นั่น มันก็เริ่มทราบ ตัวกิเลสจริงๆ ไม่ใช่ขั้น ขั้นไม่ใช่กิเลส แต่เป็นเครื่องมือของกิเลสที่นำไปใช้ เราก็นำขั้นนั้นมาเป็นเครื่องมือของธรรมด้วยในขณะเดียวกัน เอา จิตมันคิดมันปรุงเรื่องอะไร มันคิดเรื่องกิเลส เราคิดเรื่องธรรมแก้กัน มันสำคัญมันหมายเป็นเรื่องของกิเลส เราก็ใช้สัญญาความจดความจำที่พอจะแก้กิเลสประเภทนั้นได้ ด้วยความจำของเรา ด้วยสัญญาของเรา จนกระทั่งกลายเป็นปัญญาขึ้นมา วิญญาน ความรับทราบ รับทราบเรื่องอะไร เอา รับทราบที่จะเป็นกิเลส เราก็แก้เป็นธรรมไปโดยลำดับลำดับ

นี่ละเครื่องมืออันนี้ละ เราแยกแยะออกมาใช้ทางด้านธรรมะ เมื่อสติปัญญาของเราทัน หรือธรรมะของเรามีในใจ มีกำลังพอที่จะทันมันแล้ว ย่อมจะทราบกันได้เป็นลำดับลำดับไป ทั้งๆ ที่แต่ก่อนเราไม่เคยทราบมาเลย ครั้นปฏิบัติไปโดยลำดับลำดับ จิตก็ค่อยเลื่อนฐานะขึ้นไป เพราะได้รับการบำรุงรักษาอยู่เสมอ ย่อมเจริญเติบโตขึ้น ถ้าว่าเติบโต สติเคยขาดบรรดาขาดตอนก็ไม่ค่อยขาดและไม่ขาด ปัญญาซึ่งนอนจมอยู่ภายในจิตใจเหมือนกับซุงทั้งท่อน ก็แสดงตัวขึ้นมา ไหวตัวขึ้นมา ปัญญาไหวตัวขึ้นมาจะไหวเพื่ออะไรถ้าไม่เพื่อทราบเหตุทราบผลต้นปลายในสิ่งต่างๆ แล้วกิเลสเป็นสิ่งที่ไถลละ เป็นเหตุผลกลไกอะไร เป็นเรื่องอะไร เหตุใดปัญญาจะไม่จับปัญญาจะไม่คิด ปัญญาจะไม่พิจารณาอะไร นั่น มันก็ต้องได้พิจารณา เมื่อพิจารณาเข้าไปแล้วมันก็ต้องรู้ รู้ไปโดยลำดับลำดับ ตามขั้นของปัญญาเสียก่อน นี่เรียกว่าแก้กัน ชำระหรือถอดถอนทำลายกาฝากภายในจิตใจเรื่อยไปโดยลำดับลำดับอย่างนี้ละท่านเรียกว่าวิชาธรรม การปฏิบัติธรรมปฏิบัติอย่างนี้

นี่เมื่อจิตได้เข้าออกเข้าใจวิธีการต่อสู้กับกิเลสแล้ว เรื่องความซี้เกียจซี้คร้านซึ่งเป็นเรื่องของกิเลสหุ้มห่อจิตใจตัวของเราหมดทั้งร่าง จนกระทั่งจะเคลื่อนย้ายสู่ความเพียรไม่ได้ก็ค่อยจางหายไป จนกลายเป็นความขยันหมั่นเพียร หนักก็เอาเบาที่สู้ไม่มี

ถอยขึ้นมาโดยลำดับลำดับ จากนั้นก็กลายเป็นความเพียรกล้า เลยกความขยันหมั่นเพียร ไปเข้าสู่ความเพียรกล้า ดังท่านผู้ดำเนินในขั้นสติปัญญาอัตโนมัติท่านเหล่านี้เป็นผู้ก้าว เข้าสู่ความเพียรกล้า เลยกความขยันหมั่นเพียรไปแล้ว

แต่ก่อนมีแต่กิเลสตัวชี้เกี้ยวชี้คร้านตัวท้อแท้อ่อนแอ ตัวอำนาจวานาน้อยตัวไป ไม่วิวเต็มหัวใจและก้าวไม่ออก เมื่อธรรมมีกำลังแล้ว ธรรมก็ก้าวได้เหยียบหัวกิเลสไป ตัวชี้เกี้ยวก็เหยียบไป ตัวท้อแท้อ่อนแอที่เคยเป็นมาแต่ก่อนก็เหยียบไปทำลายไป เรื่อยๆ สุดท้ายก็มีแต่จะเอาๆ ทำเดียว ถ้าไม่หลุดพ้นเสียแล้วเป็นถอยไม่ได้ นั่นมัน เป็นขึ้นเองเมื่อธรรมมีกำลังแล้ว

เราไม่คาดไม่หมายแหละ หากเป็นขึ้นโดยกำลังของธรรม กำลังของธรรมกับ กำลังของจิตกลมกลืนเป็นอันเดียวกันแล้ว หากเป็นขึ้นรู้ขึ้น สิ่งที่ไม่เคยรู้จัก สิ่งที่ไม่เคย เห็นก็เห็น สิ่งที่ไม่เคยว่าเราจะตัดขาดไปได้ ก็ตัดขาดไปได้ ด้วยอำนาจของธรรมเป็น เครื่องมืออันทันสมัย ทันกาลทันเวลา ทันกับกิเลสทุกแง่ทุกมุม ทุกประเภทของกิเลส นั้นเป็นอย่างนั้น นี่ที่ท่านหลุดพ้นไปได้ ท่านหลุดพ้นด้วยอย่างที่กล่าวมานี้แล

เพราะฉะนั้น การบำเพ็ญการแก้ไขการถอดถอน จึงเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับพระ ผู้ปฏิบัติ และสถานที่ก็เป็นสิ่งสำคัญมากทีเดียว เราดูซิในตำรับตำราครั้งพุทธกาลมักจะ อยู่ในป่าในเขาในถ้ำเงี้ยว หาสถานที่จะตั้งเนื้อตั้งตัว หาสถานที่ที่ไม่ประมาทนอน ใจ เพราะคนเราเมื่อไปสู่สถานที่เปลี่ยวๆ ไปสถานที่ที่น่ากลัวแล้วย่อมเป็นความเพียรขึ้น มาเอง ใครจะไปนอนจมอยู่ด้วยความชี้เกี้ยวชี้คร้านเล่า เมื่อไปอยู่สถานที่เป็นภัย สถานที่ ที่จะต้องมีความฉิบหายวายปวงได้เมื่อประมาท แล้วใครจะไปยอมประมาทในสถานที่ ควรจะตายเช่นนั้นด้วยความประมาท ต้องไม่ประมาท นั้น

ดังตะกั๊วก็ได้พูดให้ฟังถึงเรื่องการอยู่ในป่าในเขา ก่อนที่จะเทศน์นี้ มันต่างกัน มากอย่างนั้นแหละ ทั้งวันความเพียรเป็นไปตลอดสายไม่ต้องบังคับ สติอยู่กับตัวแม้ ปัญญาจะยังไม่ก้าวเดินก็ตามเพราะยังไม่ถึงขั้นจะก้าวเดิน สติดีระมัดระวังรักษาจิตอยู่ เมื่อกำหนดที่จะให้เข้าสู่ความสงบเมื่อใดก็ได้อย่างง่ายดายๆ นั้นละความเพียรอยู่กับ ตัวเป็นอย่างนั้น เพราะอาศัยสถานที่ที่น่ากลัวนั้นแหละ เป็นการกระตุ้นเตือนสติให้ตั้ง ตัวอยู่ตลอดเวลา เลยกกลายเป็นความเพียรทั้งวันทั้งคืนยืนเดินนั่งนอนเว้นแต่หลับเท่า นั้น นอนก็มีสติ อะไรมาสัมผัสชนิดหนอยเท่านั้นตื่นแล้วๆ นี้ความเพียรของผู้อยู่ใน สถานที่ที่ไม่ประมาท ย่อมไม่ประมาท จึงเป็นความเพียรตลอดเวลา

อันใดก็ตาม ขอให้เราได้บำเพ็ญ ขอให้เราได้ดำเนินเถอะ เราจะรู้เอง ดังที่กล่าว มาในป่าในเขา สถานที่ที่น่ากลัวน่าหวาดเสียว และเป็นสถานที่ตั้งแห่งความเพียรโดย ลำดับลำดับนี้ พระพุทธเจ้าทรงดำเนินมาแล้ว พระสาวกท่านพากันดำเนินมาแล้วทั้งนั้น

เดินเข้าไปๆ จนตั้งคำสัตย์ขึ้นมาก็เลยเซียวในหัวใจ เอ้า วันนี้ถ้าหากว่าจิตนี้ยังไม่กล้าหาญ ไม่รู้เรื่องราวของความกลัวความกล้านี้เมื่อไรแล้วจะไม่กลับ ใครจะว่าบ้างก็บ้าเถอะเราไม่สะทกสะท้าน ก็เลสภายในหัวใจของเราเนี่ยมันหลอกเราอยู่เวลานี้ ให้เป็นบ้าให้เป็นทุกซ์จริง ๆ เขาว่าลมปากของเขาไม่เห็นว่าเป็นทุกซ์อะไรเลย นั้น แล้วเดินไปๆ เดินตรงนี้แล้วมันไม่มีเสือ เอ้า ไปตรงนั้น แล้วอยู่ตรงไหนอีกเดินไปอีก ไปหาตรงที่ว่ามีเสืออยู่ๆ ที่แท้สังขาร สัญญา มันหลอกเรา ไปที่นี้ก็แล้วไปที่นั่นก็แล้ว หนึ่งแล้วนะโกหกเรา สองแล้วนะ ตามกันไปเรื่อยไม่ใช่ไปเฉยๆ ไปด้วยความเพียร สังเกตตัวเองไปตลอดเวลา คอยจับผิดกัน ก็เลสเป็นตัวผิดเป็นตัวหลอกหลวง ธรรมะเป็นตัวจับผิดเป็นตัวแก้ความหลอกหลวง

สุดท้ายก็เกิดความกล้าหาญขึ้นมา กล้าหาญไม่ใช่กล้าหาญธรรมดา กล้าหาญอย่างที่ว่านี้แหละ นึกให้หมดในโลกอันนี้กลัวอะไร ไม่มีอะไรกลัวเลย เอ้า ถ้าเสือเดินเข้ามาเนี่ย เดินเข้ามาก็เดินใส่เสือเลยไม่สะทกสะท้าน จะไปลูบคลำหลังมันได้อย่างสบาย โถ เพื่อนทุกซ์เกิดแก่เจ็บตายมาหากันหรือ มาเยี่ยมกันหรือ ถึงเสือจะกินมันก็ไม่มีความกลัว ไม่สะทกสะท้าน เอ้า ตายก็ตายเพราะความกล้าหาญนั่นเอง ไม่ได้ตายเพราะความกลัวเลย นั่นเห็นไหม ขณะนี้เป็นอย่างนี้ คือกล้าจนตัวสั่น ความกล้าหาญชาญชัยเป็นขนาดนั้นดูซิ นี่ธรรมะพระพุทธเจ้าไม่จริงยังงี้ ไม่ยังงั้นท่านจะสอนให้ฝึกให้ทรمانทำไม

ก็เลสเป็นตัวทำให้คนเสีย ธรรมะเป็นเหตุให้ฟื้นตัวขึ้นมาได้ ท่านจึงสอนด้วยวิธีนี้ ให้อยู่ในป่าในเขา ที่ไหนกลัวยิ่งเข้าไป ไม่ใช่ไปนอนให้มันกินเฉยๆ นะเสือ เอ้า ไปด้วยความเพียรนี้แหละ กล้าด้วยความเพียรสละตายด้วยความเพียร สละตายด้วยสติปัญญา ด้วยอรรถด้วยธรรม ไม่ใช่สละตายแบบขึ้นเขียงเฉยๆ นั้น ที่นี้มันก็รู้อะซี เมื่อเป็นเช่นนั้นมันก็เห็นคุณค่าของการอยู่ในป่าอยู่ในเขา เห็นคุณค่าไปโดยลำดับลำดับ เมื่อเราได้ปฏิบัติในสิ่งใดแล้วย่อมเห็นเหตุเห็นผลกัน และเห็นคุณค่าตลอดถึงการเห็น ควรจะเห็นโทษมันก็เห็นได้อย่างชัดเจนเพราะการปฏิบัติมันแล

เมื่อตนก็ได้ปฏิบัติมาอย่างนั้นแล้ว และรู้ขึ้นมาด้วยการปฏิบัติอย่างนั้นจริงๆ แล้ว ทำไมจะพูดไม่ได้มนุษย์เรา ใจเป็นของรู้ รู้แล้วทำไมพูดไม่ได้ ปากเป็นสิ่งที่พูดได้แท้ๆ นี่ ทำไมพูดไม่ได้วะ เอาอย่างนั้นละซี

ให้รู้ซีเรื่องนักปฏิบัติเราเป็นยังงี้ ธรรมะพระพุทธรูปนั้นเป็นโมฆะจริงๆ เหนือสอนโลกแล้วโลกมันไม่ยอมรับมันซี โลกมันเป็นโมฆะ หัวใจเป็นโมฆะ ตาหูจมูกลิ้นกายใจมันเป็นโมฆะ ธรรมะถึงจะเลิศประเสริฐเท่าไรก็เหมือนกับเอาเข้าไปใส่คนตายนั่นแหละจะเป็นอะไร มันได้ผลประโยชน์อะไร ยาจะวิเศษวิโสขนาดไหนเอาไปใส่คนตายซี

เอากรอกลงไป เอาฉีตลงไป ก็ฉีตคนตายมันจะฟื้นได้ยังไง มันไม่เกิดประโยชน์อะไร นี้ก็เหมือนกัน ธรรมะอยู่กับคนประเภทปทปรมะ ไม่สนใจกับสิ่งใดเลยนอกจากกิเลส ตัณหาหลุดออกไป เหมือนกับสิ่งไม่มีหัวใจเท่านั้น แล้วมันจะเกิดประโยชน์อะไรธรรมะ

เราไม่ใช่คนประเภทนั้นนี่นะ เรารู้ตัวชั่ว เรามาบวชในพุทธศาสนา เราบวชเพื่ออรรถเพื่อธรรมเพื่อมรรคผลนิพพาน เพื่อคุณงามความดี สิ่งใดที่เป็นข้าศึกต่อคุณงามความดี ทำไมเราจะไม่รู้ ทำไมเราจะไม่แก้ไม่ถอดไม่ถอนล่ะ เรายังเป็นพระทั้งองค์ เป็นผู้ปฏิบัติทั้งคนด้วย ทำไมจะไม่แก้กันล่ะ

อยู่เฉยๆ ทำไม การอยู่เฉยๆ เป็นประโยชน์อะไรบ้างถามตัวเองซิ อย่าให้ครูบาอาจารย์ถาม อย่าให้ผู้อื่นผู้ใดถาม ไม่ดี มันจะเกิดกิเลสขึ้นมา ด้วยการกระทบกระเทือน การกระทบกระเทือนนั้นละกิเลสมันเกิด มันเกิดขึ้นในขณะนั้น

มันเร็วที่สุดนะเรื่องของกิเลส เคยได้พูดแล้ว ไม่มีอะไรแหลมคมยิ่งกว่ากิเลสถ้าสติปัญญาไม่ทันมันจะเกิดได้วันยังค่ำคืนยังรุ่ง กระตึกออกมาพับเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้น จากหัวใจดวงนั้น ต่อเมื่อสติปัญญาทันมันนั่นแหละถึงจะรู้มัน ออกอาการใดๆ รู้จนกระทั่ง เอ้า ให้ใจบริสุทธิ์ กลมกลายของกิเลสออกแ่งไหนทำไมจะไม่รู้ มันอยู่ในหัวใจนี้ ทำลายมันจนพังไม่มีอะไรเหลือ ตลอดถึงโคตรแซ่ของกิเลส อวิชชาปัจจุชา ก็คือโคตรแซ่ของกิเลสที่พาให้สัตว์เกิดแก่เจ็บตายตลอดเวลา นี้ พังไปหมดแล้ว มันจะไปแสดงอยู่ในจิตดวงใด ในอาการของผู้ใด ทำไมจะไม่ทราบล่ะ ก็เมื่อธรรมเป็นผู้สังหารมันเอง เพราะเหนือมันอยู่แล้ว ทำไมจะไม่ทราบอากัปกิริยาที่มันแสดงออก มันไม่มีที่จะแสดงออกในหัวใจเรา มันแสดงออกจากหัวใจใดจะต้องรู้ ถ้าลงได้เหนือมันแล้วต้องรู้ นั่นละการชำระตนเอง

ต้องให้มีความอาจหาญชาญชัย เราเคยจมอยู่กับกิเลส มันพาให้เราวิเศษวิโสอะไรบ้าง เดินจงกรมก็กลัวแต่จะตาย นั่งสมาธิภาวนาก็กลัวแต่จะตาย มีอะไร มีแต่กลัวแต่จะตายๆ เรื่องกลัวแต่จะตายคือเรื่องอะไรนั่นนะ พิจารณาซิ ถามเจ้าของอย่างนี้ซิ จิตเมื่อเวลาตีเข้าอุกช่องอุกทาง กิเลสเวลาตีเข้าอุกช่องอุกทางมันหมอบเหมือนกันนั่นแหละ มันทำไมจะไม่หมอบ ไม่หมอบพระพุทธเจ้าจะสอนให้ตีให้ชำระเหอให้สังหารมันเหอ ธรรมเท่านั้นที่จะทำให้กิเลสได้กระเทือน นอกจากนั้นไม่มีอะไรที่จะให้กิเลสกระเทือนได้เลย นี่ละการปฏิบัติ

เราต้องใช้ความคิดความอ่านซี สติปัญญามีอย่าอยู่เฉยๆ หรือว่าทำจิตให้สงบแล้วปัญญาจะเกิดเอง อย่าฝันมันจะตายทิ้งเปล่าๆ ไม่เกิดจนกระทั่งสมาธิคือความสงบใจนั่นแหละ ถ้าทำด้วยความอ่อนแอท้อแท้ความซี้เกียจซี้คร้านพาให้ทำแล้ว มันจะจมลง

ในหมอนเท่านั้นจะไม่เกิดประโยชน์อะไร ให้เห็นโทษของมันในสิ่งเหล่านี้ ผู้จะปฏิบัติตนเพื่อความพ้นทุกข์ต้องเอาจริงเอาจ้องอย่าทอดย

ให้ดูหัวใจเจ้าของ นี่สำคัญมากที่ตรงนี้ละ อย่าไปดูสิ่งใดฟังสิ่งใด สำคัญกับสิ่งใดมากกว่าดูความเคลื่อนไหวของใจที่แสดงออกมา ด้วยอำนาจของกิเลสแทบทั้งนั้นแหละ มันแสดงออกมา ถ้าสติปัญญาไม่ทันมันจะมีแต่เรื่องของกิเลส นอกจากว่ากิเลสมันอ่อนตัวลงจนกระทั่งมันหลบมันซ่อนแล้ว นั่นละมันจะไม่แสดง มีแต่ธรรมละ คือ สติธรรม ปัญญาธรรม แสดงตัว แสดงลวดลายอยู่ตลอดเวลาภายในหัวใจดวงนั้น เวลากิเลสมันกระดิกออกมา ก็เป็นอันว่าถูกสังหารกันทันที ๆ มันจะแสดงอะไรละ กิเลสมันก็ฉลาด ไม่งั้นจะปกครองหัวใจโลกหรือเป็นเจ้าของอำนาจบนหัวใจโลกได้ยังไง นั่นมันลำบากขนาดนั้นละเรื่องการชำระกิเลส

ถ้าเราจะเอาความลำบากนี้เข้ามาเป็นอารมณ์ของใจอีก ก็จะเป็นเรื่องของกิเลสอีก ให้เกิดความท้อแท้อ่อนแออีกแหละ ไปไม่ไหว ว่าอีกแหละ นั่นฟังซิ มันแหลมไหม กิเลส มันแทรกขึ้นมาทุกระยะ ๆ นะ

การพูดเรื่องกิเลสต้องเห็นเรื่องของกิเลส พูดเรื่องของธรรมต้องรู้เรื่องของธรรม เห็นเรื่องของธรรมให้เต็มหัวใจเถอะนะ มันพูดได้เต็มปากนั่นแหละ ถ้าไม่เห็นนี่ซีมันลำบาก จะทำอะไรก็กลัวแต่จะเป็นจะตาย เลี้ยไม่ได้เรื่อง วันหนึ่ง ๆ บวชเข้ามาก็มานับวันนับคืนนับปีนับเดือน นับอะไรมีด ๆ แฉ่ง ๆ แม้แต่สัตว์เดรัจฉานเขาก็อยู่ในความมืดแจ่มเหมือนกันกับเรา เขาไม่เห็นวิเศษวิโสอะไร แล้วเราจะเอาความวิเศษวิโสอะไรมาจากมืดจากแจ่ม เท่านั้นปีเท่านั้นเดือน เท่านั้นพรรษาละ ถ้าไม่ได้ตั้งหน้าตั้งตาปฏิบัติฆ่ากิเลสตัวเป็นพิษเป็นภัยต่อจิตใจออกแล้ว เราอย่าหวังว่าจะเป็นความสุข

เราจะไปโลกไหนถามเจ้าของซิ โลกไหนโลกวิเศษ ถ้าลงได้กิเลสบีบหัวใจอยู่แล้ว มันก็เหมือนกับนักโทษ ย้ายจากเรือนจำนี้ไปสู่เรือนจำนั้น ย้ายจากเรือนจำนั้นสู่เรือนจำนี้ ก็คือนักโทษย้ายที่ย้ายฐานนั่นเอง มันมีความสุขความเจริญความเลิศเลอที่ตรงไหนพิจารณาเอาซิ นี่ละการถามเจ้าของให้ถามอย่างนั้น กิเลสอยู่บนหัวใจมันก็เป็นเหมือนกับนักโทษ ย้ายภพย้ายภูมิย้ายไปไหนก็ไม่พ้นที่จะเป็นนักโทษของกิเลสบีบหัวใจอยู่ตลอดเวลา ฆ่ามันเสียแหละไม่มีอะไรเหลือเลย นั่นละไม่ถาม ถามหาทำไม อดีตผ่านมาแล้วยุ่งอะไร อนาคตยังไม่มาถึงยุ่งอะไร ปัจจุบันก็รู้เท่าทันไม่ยึดไม่ถือ นั่นฟังซิ แล้วจะไปหมายอะไร เมื่อไม่หมายแล้วก็หมดกังวล แล้วจะเอาทุกข์มาจากไหน

ที่นี้มันก็ทำให้รู้ซิว่า ที่เป็นทุกข์ ๆ ในหัวใจนี้ทุกข์เพราะอะไร ทุกข์เพราะกิเลสเท่านั้น มีมากมีน้อยก็ตาม เหมือนอย่างหนามอย่างเสี้ยนเรานี่ ละเอียดขนาดไหนมันก็ทุกข์

ถ้ายังมีอยู่ในร่างกายของเรา นี่ ถอดถอนมันออกหมดเสียมันถึงจะสบาย จิตใจก็เหมือนกัน

ธรรมพระพุทธเจ้าถอดถอนกิเลสไม่ได้แล้วมันก็หมด จะเอาอะไรมาถอนเอาอะไรมาถอด แล้วยื่นเข้ามาหาตัวของเรานี้ ถ้าเราถอดถอนกิเลสไม่ได้แล้วจะให้ใครถอน ใครจะเลศยิ่งกว่าเราผู้แก้กิเลสในหัวใจเรา ใครจะเก่งยิ่งกว่าเราผู้แก้กิเลสในหัวใจเรา ใครจะเพียรยิ่งกว่าเราผู้แก้กิเลสในหัวใจเรา ใครจะฉลาดยิ่งกว่าเราผู้พยายามแก้หัวใจเราด้วยปัญญา ใครจะมีสติยิ่งกว่าเราผู้ตั้งสติอยู่ตลอดเวลา นี่ ฟังซิ มันเกิดได้ ๆ มีได้ ถ้าเราได้ปักใจลงไปเพื่อความมีความเป็นไปในสิ่งที่เป็นสิริมงคลทั้งหลายสำหรับตัวของเราเอง ต้องเป็นได้แน่นอน ไม่อย่างนั้นธรรมพระพุทธเจ้าไม่เรียกว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว เหล่านี้เป็นเรื่องของธรรมทั้งนั้นสอนคนให้พ้นทุกข์พ้นภัย

หัวใจนี้เป็นสำคัญมากนะ ร่างกายเป็นเพียงเครื่องมือเท่านั้น อาศัยอยู่ในร่างนี้แล้วยังไม่แล้ว ยังมายึดร่างนี้เป็นตัวของเรานี้ก็แบกหมดเลย นั่นเห็นไหมกิเลสมันฉลาดไหม ยึดนี้อุปาทานชั้นที่ห้าว่า โนนออกมาจากใจนั่นแหละ ยึดใจ ยึดมาโดยลำดับลำดับตา พอปล่อยเข้าไป ๆ ดังเคยอธิบายให้ฟังแล้ว ปล่อยเข้าไปจนกระทั่งถึงรากแก้วรากฝอย ถอนพรวดออกมาหมด ไม่ถามหาหนีพพานถามหาทำไม

มีกิเลสเท่านั้นพาให้ยุ่งนั้นยุ่งนี้ วุ่นนั้นวุ่นนี้อยู่ตลอดเวลา กะนั้นคาคนี้ มีแต่เป็นลม ๆ แล้ง ๆ คว้านน้ำเหลวไปหมด ปักลงไปซี ตรงไหนกิเลสสร้างเรื่องขึ้นมา อยู่ตรงไหนมันสร้างที่หัวใจนั่นแหละ ดูให้ดี

การประกอบความพากเพียรอย่าไปหาเวลา เวลา อุบายวิธีดีดีเจ้าของเป็นของเจ้าของเอง เป็นกรณีพิเศษสำหรับแต่ละคนที่จะหาอุบายฝึกตนเอง แก้ไขตนเอง ครูบาอาจารย์ยกย่องให้ก็เหมือนกับยี่นให้ธรรมทั้งดุ้นนั่นแหละ เจ้าของต้องไปจาระไนเอา คิดแยกตัวเอง ไม่เช่นนั้นไปไม่รอดนะ สักแต่ว่าประกอบความเพียรเฉย ๆ

ธรรมพระพุทธเจ้าทรงสอนไว้ทุกแง่ทุกมุมซึ่งทั้งนั้น ถ้าเราจะใช้ความพิจารณาตามความซึ่งแห่งธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงแสดงออกมานี้ เพราะทรงแสดงออกมาด้วยความบริสุทธิ์หมดจดแท้ ๆ ภายในพระทัย และความฉลาดแหลมคมด้วย แสดงออกมาด้วยความฉลาดแหลมคมที่สุดก็คือพระพุทธเจ้า ผู้พิจารณาพิจารณาตามพระโอวาทไม่ว่าจะบทใดบาทใดแง่ใดก็ตามเถอะ จะได้ความซึ่งใจมาโดยลำดับลำดับตาเพราะมีน้ำหนักรวม ๆ กันหมด ในนามว่า สวากขาตธรรม ตรัสไว้ชอบแล้ว นั่น แต่นี้เราไม่พิจารณานั่นซิ มันถึงไม่ได้เรื่องได้ราวอะไร

อยากให้หมู่เพื่อนได้รู้ได้เห็นธรรมทั้งหลายก็แทบเป็นแทบตาย สอนก็สอนเต็มเม็ดเต็มหน่วย สอนหมดไส้หมดพุงไม่มีอะไรเหลือเลย ยังยึดเอาไม่ได้มันก็สุดวิสัยซ้ำว่า

ใจ จะให้สอนอะไรไปอีก ก็สอนหมดพุงแล้ว ฟังแต่ว่าหมดพุงเป็นไร ให้พากันตั้งใจประพฤติปฏิบัติ ให้ต่างคนต่างเหมือนอยู่คนเดียว ทั้ง ๆ ที่อยู่ในท่ามกลางหมู่เพื่อนฝูงนั้นแหละ ไม่ให้คิดเป็นเครื่องกังวลอันเป็นการทำลายธรรมะให้ขาดวรรคขาดตอนไปด้วยความกังวลในสิ่งนั้นสิ่งนี้คนนั้นคนนี้ไม่ได้

พยายามซิ เจ้าเรื่องจริง ๆ อยู่ที่ไหนก็บอกแล้ว อยู่ที่จิต แสดงอยู่ที่นั่นละ มาหมายเรื่องนั้นและมาหมายเรื่องนี้ ผู้นั้นเองเป็นผู้ออกไปหมาย เราหลงตื่นเงามันไม่ใช่ อะไรนะ จำให้ตีคำนี้ เวลามันเป็นขึ้นมาจะเป็นเหมือนกับกังวานอยู่ในหัวใจเจ้าของนั้นแหละ ครูบาอาจารย์จะแสดงไว้นานเท่าไรก็ตาม มันจะไปกังวานอยู่ในนั้นด้วยความจริงที่เราเห็นขึ้นมาที่นั่นแหละ อ้อ ๆ ที่นี้ยอมรับ กราบ ไม่สงสัย นี่ละคือเจ้าเรื่องใจดวงนี้เอง

แหมเวลามันก่อ ๆ จริง ๆ นะ ไม่ทราบเงื่อนต้นเงื่อนปลายเลย มันเป็นอย่างนี้และไม่ทราบว่าจะจิตเป็นยังใจอีกด้วย หากมีแต่เรื่องยุ่งเหยิงวุ่นวายเต็มหัวใจ ไฟบรรลัยกัลป์สู้ไม่ได้ ไฟบรรลัยกัลป์มันอยู่ไหนไม่รู้นะ ไฟหัวใจเรานี้ซิ ราคคฺคินา โทสคฺคินา โมหคฺคินา ความยุ่งเหยิงวุ่นวายเกิดขึ้นจากไฟเหล่านี้ เผาอยู่ที่หัวใจนี้ไม่มีเวลาสร้างเลยถ้าไม่แก้มันได้ หรือให้มันสงบตัวลงได้ด้วยการแก้ไขตัดแปลงกัน เราก็จะแบกอยู่อย่างนั้นตลอดไป ไปโลกไหนก็จะแบกไฟไป มันวิเศษอะไร มันสุขที่ตรงไหน เอ้า สมมุติว่าเราขึ้นจากชั้นนี้ไปชั้นบน พร้อมทั้งแบกไฟขึ้นไป มันก็ไปเผาอยู่ข้างบนนั่นซิ เหมือนคนไข้ไปอยู่โรงพยาบาล ไปอยู่ชั้นไหนก็ไปซิคนไข้ชั้นนั้นนะ มันก็เป็นคนไข้อยู่ในชั้นนั้น ๆ แลและถ้าเป็นมากมันก็ไปครวญไปครางอยู่ในนั้นละ มีร้อยชั้นก็ไปร้องไปครางอยู่ในร้อยชั้นนั้น มันจะเอาความสุขมาจากไหนถ้าไม่หายไข่นะ ถ้าหายไข่นะอยู่ที่ไหนก็อยู่ได้ ไม่จำเป็นจะต้องไปอยู่ชั้นนั้นชั้นนี้ มันเป็นปกติธรรมดาไม่เป็นทุกข์ นี่มันทุกข์เพราะไข่นะต่างหาก ปีบบังคับ

อันนี้ก็ทุกข์เพราะกิเลสต่างหากปีบบังคับหัวใจ ถอดถอนกิเลสออกหมดแล้วอยู่ไหนก็สบายทั้งนั้น ไม่เลือกกาลสถานที่เวล่ำเวลาว่าสูงว่าต่ำว่าจะไปที่ไหนต่อที่ไหน เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเงาทั้งนั้นไม่ใช่ความจริง ความจริงจริง ๆ ร้อยเปอร์เซ็นต์ก็คือดวงใจที่บริสุทธิ์ล้วน ๆ แล้วนั้นแหละ หมอตืดตอนาคต ปัจจุบันก็ไม่สนใจเพราะรู้เท่าแล้วนั้นเห็นไหม ฟังซิ นี่ละท่านว่าเลิศ เลิศอย่างนี้แหละ ให้เห็นตรงนี้เข้าไปซิ ว่าพระพุทธเจ้าเลิศขนาดไหน เราคัดค้านเราไม่ได้แล้วจะไปคัดค้านพระพุทธเจ้าได้อย่างไร ความจริงมันเหมือนกันนี้ ร้อยอย่างเดียวกัน เห็นอย่างเดียวกัน ทุกสิ่งทุกอย่างเป็นอย่างเดียวกันแล้ว คำนกันได้ลงคอหรือคนเรา

แม้แต่ภายนอกอยู่นี้ก็เหมือนกัน ต่างคนต่างไปเห็นแล้ว จะเอาอะไรมาค้ำกัน มันยอมรับกันนั้นซิ ธรรมก็ยิ่งเป็นของจริงเต็มส่วนด้วยแล้ว รู้เข้าไปตรงไหนมันจะยอมรับ ๆ ๆ เท่านั้นเอง ให้พากันตั้งใจประพฤติปฏิบัติ

ผมไม่ค่อยจะได้ประชุมเทศน์อบรมอยู่บ่อย ๆ นะทุกวันนี้ ไม่เหมือนแต่ก่อน ธาตุชั้นธก็อย่างว่าแหละ วยก็แก่งไปชราลงไปโดยลำดับลำดับ จะให้ขยันขันแข็งแน่นหนา มันคงเหมือนแต่ก่อนได้ยังไง อยู่กับหมู่กับเพื่อนก็อยู่ไปอย่างนั้นแหละ การแนะนำสั่งสอนก็แล้วแต่เรื่องธาตุเรื่องชั้นธจะอำนวยให้มากน้อย ถ้าธาตุชั้นธไม่อำนวยแล้วก็จะเอาอะไรมาเทศน์ เพราะธาตุชั้นธเป็นเครื่องมือ เมื่อเครื่องมือมันชำรุดแล้วจะเอาอะไรมาใช้ มันก็อยู่เฉย ๆ นั้นซิ เพียงแต่ลำพังใจที่จะแสดงออกอย่างนี้ไม่ได้ จึงต้องอาศัยชั้นธเป็นเครื่องแสดงออก

ฉะนั้นหมู่เพื่อนก็ขอให้ตั้งอกตั้งใจ อย่าให้ได้หนังกอกหนักใจนะ สอนแทบล้มแทบตายแล้ว ยังให้แบกความหนังกอกหนักใจ เพราะเรื่องนั้นเรื่องนี้เกี่ยวกับหมู่กับเพื่อนที่อยู่ด้วยกันนี้อีกแล้ว นั้นละผมอกแตกนะ อย่าว่าแต่ผู้ทะเลาะกันจะอกแตก นี่ก็อกแตกได้เหมือนกัน สลดสังเวชนั่นเอง สอนอย่างหนึ่งผลเป็นขึ้นมาอย่างหนึ่ง มันขัดมันแย้งกัน ก็แสดงให้เห็นชัด ๆ ว่ากิเลสกับธรรมเข้าแข่งกันในวัดในวาในครูบาอาจารย์ ทั้ง ๆ ที่เทศน์สอนให้ชำระกิเลสตลอดเวลา แต่กลายเป็นเรื่องของกิเลสมาเป็นคู่แข่งกับธรรมของครูบาอาจารย์ มาเป็นข้าศึกต่อเพื่อนต่อฝูง ต่อครูต่ออาจารย์แล้วยิ่งประจานขายหน้าความเลวทรามของตนอย่างไม่มีอะไรที่จะให้อภัยเลย จึงขออย่าให้ได้เห็น ขออย่าให้ได้ยิน

เอาละเหนื่อยแล้ว เทศน์เท่านี้พอแล้ว